

Zpráva o šetření ve věci posouzení osoby sešvagřené jako osoby blízké

Stěžovatel v únoru roku 2023 oznámil spáchání přestupku Magistrátu města Olomouce. Přestupku se měl dopustit jeho švagr tím, že jej hrubě pomluvil u jeho zaměstnavatele.

V říjnu 2023 stěžovatel požádal dle zákona o svobodném přístupu k informacím o poskytnutí všech informací, které s řízením o přestupku souvisí. Magistrát žádost o informaci vyhodnotil jako žádost o nahlížení do spisu a nahlédnutí mu odepřel, protože nebyl účastníkem řízení, ale pouze svědkem.

A. Shrnutí závěrů

- (1) Magistrát **nepochybil**, když stěžovatelovu žádost o poskytnutí informací vyhodnotil jako žádost o nahlédnutí do spisu (viz C.1).
- (2) Magistrát **pochybil**, když se v usnesení o odepření nahlédnutí do spisu nevypořádal s postavením stěžovatele v řízení o přestupku (viz C.2).

B. Skutková zjištění

Stěžovatel dne 6. 2. 2023 oznámil spáchání přestupku Magistrátu města Olomouce. Přestupku se měl dopustit jeho švagr tím, že telefonicky a e-mailem sdělil nepravdivé informace jeho zaměstnavateli.

Dne 4. 4. 2023 předvolala komise pro projednávání přestupků stěžovatele k podání vysvětlení. Následně mu dne 25. 4. 2023 zaslala oznámení o zahájení řízení o přestupku a předvolala jej k ústnímu jednání. Dne 22. 5. 2023 se konalo ústní jednání, v rámci něhož stěžovatel podal svědeckou výpověď.

Dne 5. 10. 2023 se stěžovatel obrátil e-mailovým dotazem na magistrát, aby se informoval o tom, v jaké fázi se řízení o přestupku nachází. Téhož dne obdržel e-mailem odpověď, že v řízení má pouze postavení svědka a že mu magistrát informace o řízení nemůže poskytnout, jelikož tyto informace mohou být poskytnuty pouze účastníkům řízení.

Dne 30. 10. 2023 podal stěžovatel k magistrátu žádost o informaci podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Žádal o poskytnutí všech informací, které s řízením o přestupku souvisí.

Magistrát vyhodnotil stěžovatelovu žádost o informaci jako žádost o nahlížení do spisu. Následně vydal usnesení o odepření nahlédnutí do spisu.¹ Stěžovatel se proti usnesení bránil podáním stížnosti k Ministerstvu vnitra. Protože ministerstvo shledalo, že není k řešení stížnosti věcně příslušné, postoupilo² ji magistrátu. Magistrát vyhodnotil stížnost stěžovatele co do skutečného obsahu jako odvolání proti usnesení a postoupil³ je

1 Usnesení ze dne 6. 11. 2023, č. j. SMOL/323 726/2023/OSC/PREST/Kyj.

2 Usnesení ze dne 30. 11. 2023, č. j. MV-199486-2/VS-2023.

3 Předání spisového materiálu ze dne 7. 12. 2023, č. j. SMOL/357549/2023/OSC/PREST/Kyj.

Krajskému úřadu Olomouckého kraje. Krajský úřad odvolání stěžovatele zamítl⁴ jako opožděné.

C. Právní hodnocení

C.1 Vyhodnocení žádosti o informace jako žádosti o nahlížení do spisu

Stěžovatel požádal dle zákona o svobodném přístupu k informacím o poskytnutí všech informací, které s řízením o přestupku souvisejí. Nyní rozporuje, že magistrát jeho žádost o poskytnutí informace vyhodnotil jako žádost o nahlédnutí do spisu dle § 38 správního řádu.

Zákon o svobodném přístupu k informacím se nevztahuje na poskytování informací o údajích vedených v centrální evidenci účtů a v navazujících evidencích, informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a dalších informací, pokud zvláštní zákon upravuje jejich poskytování, zejména vyřízení žádosti včetně náležitostí a způsobu podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací.⁵

V případě, kdy žadatel žádá o poskytnutí kompletních informací o řízení, nepoužije se postup upravený v zákoně o svobodném přístupu k informacím, ale postupuje se podle § 38 **správního řádu**, protože toto ustanovení upravující podmínky nahlížení do spisu a s ním spojené právo pořizovat si kopie spisu nebo jeho části má v takovém případě jakožto zvláštní právní předpis přednost před obecnou úpravou v zákoně o poskytování informací. Podle odborné literatury i judikatury je § 38 správního řádu úpravou natolik komplexní, že **vylučuje poskytnutí informace v režimu zákona o svobodném přístupu k informacím.**⁶

Pro určení podle kterého zákona má povinný subjekt žádost vyřizovat, není rozhodující forma podání (označení žádosti o informace), nýbrž rozsah požadovaných informací – zda žadatel žádá celý spis, nebo jenom jeho část (konkrétní informaci).⁷ Pro řešení každého případu je proto stěžejní úvaha povinného subjektu, co přesně žadatel žádá, a především co přesně je podstatná (či převážná) část správního spisu.⁸

Stěžovatel žádal o poskytnutí všech informací o řízení. Takový rozsah informací odpovídá obsahu celého spisu. Magistrát tedy správně posoudil, že nemá postupovat podle zákona o svobodném přístupu k informacím, ale podle zvláštní úpravy poskytování informací – § 38 správního řádu.

4 Rozhodnutí ze dne 4. 1. 2024, č. j. KUOK 1626/2024.

5 Ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

6 Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2018, č. j. 10 As 118/2018-53: „*Jak Nejvyšší správní soud již v minulosti uvedl, nahlížení účastníka řízení, případně jiné osoby, do správního spisu podle § 38 správního řádu je natolik komplexně upraveným specifickým postupem poskytování informací, že jej lze podřadit pod § 2 odst. 3 informačního zákona [...] (srov. rozsudek ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 As 38/2007-78)*“.

7 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2018, č. j. 10 As 118/2018-53.

8 GABRIŠOVÁ, V.: *Informace*. Sborník Stanoviska veřejného ochránce práv. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv a Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha: 2019, s. 20-21.

Magistrát stěžovatelovu žádost o poskytnutí informací správně vyhodnotil jako žádost o nahlížení do spisu.

C.2 Odůvodnění usnesení o odepření nahlížení do spisu a postavení stěžovatele

Stěžovatelův švagr byl obviněn z přestupku podle § 7 odst. 1 písm. c) bodu 4 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Řízení o tomto přestupku spáchaném mezi osobami blízkými lze zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat **pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku.**⁹ V souladu se zákonem pak platí vyvratitelná právní domněnka, že osobami blízkými jsou i **osoby sešvagřené.**¹⁰

Zda je osoba v řízení v postavení svědka nebo osoby přímo postižené spácháním přestupku je zcela zásadní pro uplatnění jejích procesních práv v řízení. Ač není osoba přímo postižená spácháním přestupku v postavení účastníka řízení, má (oproti svědkovi) přiznanou podstatně širší paletu procesních práv. Osoba přímo postižená spácháním přestupku má právo navrhopvat důkazy, právo na poskytnutí informací o řízení, právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo nahlížet do spisu, právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení, právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům či právo na oznámení rozhodnutí.¹¹

Pokud by naproti tomu chtěla do spisu nahlížet osoba, která má v řízení postavení svědka, mohl by jí úřad umožnit nahlížení do spisu a získání informací o řízení pouze v případě, prokáže-li právní zájem nebo jiný vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob anebo veřejný zájem.¹²

Správní orgán by měl postupovat přesvědčivě tak, aby odůvodnění jeho postupů bylo v souladu s principy vstřícnosti a přesvědčivosti.¹³ Každé rozhodnutí úřadu má být přesvědčivě odůvodněno. Odůvodnění by mělo obsahovat všechny skutečnosti, ze kterých úřad při přijímání rozhodnutí vycházel, dále způsob, jakým tyto skutečnosti zjistil, a jak je úřad posoudil.

Magistrát ve svém vyjádření¹⁴ uvedl že: „Z oznámení přestupku, ve kterém pan XX žádá správní orgán, aby zahájil řízení o přestupku proti panu YY a z podání vysvětlení k oznámenému přestupku sepsaného s panem XX, jakož i z osobního jednání pana XX se správním orgánem vyplynulo, že nepovažuje pana YY za osobu blízkou. Navíc z jeho podání je zřejmé, že by újmu, kterou by pan YY utrpěl projednáváním přestupku, důvodně nepociťoval jako újmu vlastní ve smyslu zákonné definice osob sešvagřených. Správní orgán tedy nevyžadoval jeho souhlas se zahájením řízení o přestupku. Skutečnost, že by pan XX považoval pana YY za osobu blízkou, nevyšla najevo ani u ústního jednání při projednávání

9 Ustanovení § 7 odst. 7 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

10 Ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

11 Ustanovení § 71 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

12 Ustanovení § 38 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu.

13 Nahlíženo optikou principu přesvědčivosti. Více k principům dobré správy: https://www.ochrance.cz/dokument/principy_d_spravy_konference/principy_d_spravy_konference.pdf.

14 Vyjádření ze dne 26. 1. 2024.

přestupku proti občanskému soužití. S ohledem na výše uvedené okolnosti správní orgán nevyžadoval souhlas pana XX se zahájením řízení a z toho důvodu jej správní orgán ani nepovažoval za osobu přímo postiženou spácháním přestupku.“

Magistrát řádně vysvětlil, proč nepovažoval stěžovatele a obviněného z přestupku za osoby blízké. Úvahu, proč nebyl stěžovatel v řízení o přestupku v postavení osoby přímo postižené spácháním přestupku, měl ale rozvést již v samotném usnesení o odepření nahlížení do spisu.

Magistrát nepostupoval správně, když se v odůvodnění usnesení postavením stěžovatele vůbec nezabýval a hodnotil pouze to, zda stěžovatel jakožto žadatel splňuje podmínky nahlédnutí do spisu podle ustanovení § 38 odst. 2 správního řádu, tedy zda k nahlížení do spisu prokázal právní zájem, nebo jiný vážný důvod. V odůvodnění pouze stručně uvedl, že stěžovatel měl v řízení postavení svědka, aniž by vysvětlil, z jakého důvodu.

Zejména v případech, kdy je posouzení procesního postavení rozhodné pro ne/přiznání určitých práv, by měl správní orgán věnovat této úvaze zvýšenou pozornost a zahrnout ji do odůvodnění předmětného rozhodnutí. Pokud by stěžovatel v daném případě nebyl pouze v postavení svědka, ale v postavení osoby přímo postižené spácháním přestupku, náležela by mu rozšířená práva s tímto postavením spojená, jako např. právo na poskytnutí informací o řízení či právo nahlížet do spisu.¹⁵ Vymezení postavení žadatele tak bylo pro vydání usnesení zásadní.

Pokud by magistrát svoji úvahu v odůvodnění rozvedl, bylo by takové vysvětlení pro stěžovatele jasnější a srozumitelnější a spíše by se s takovým vysvětlením spokojil, pokud by neměl o použité argumentaci pochybnosti. Ocenil bych proto, pokud by magistrát do budoucna věnoval větší pozornost odůvodnění rozhodnutí, kde je určení procesního postavení žadatele zásadní pro ne/přiznání určitých práv.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám Magistrátu města Olomouce a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

Brno 4. března 2024

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv

¹⁵ Ustanovení § 71 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.